

Sygn. akt I ACa 1308/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA – Jacek Sadowski

Sędzia SA – Roman Dzięczek /spr./

Sędzia SA – Robert Obrębski

Protokolant – sekr. sąd. Marta Lach

po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2013 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa B. Z.

przeciwko J. J. i H. J.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 6 lutego 2012 r. sygn. akt XXIV C 574/11

1. oddala apelację;

2. zasądza od powoda B. Z. na rzecz pozwanych J. J. i H. J. kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 1308/12

UZASADNIENIE

Powód B. Z. wniósł o zasądzenie nakazem zapłaty od pozwanych J. J. i H. J. solidarnie kwoty 500 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 26 czerwca 2009 r. do dnia zapłaty. Powołał się na wypełniony własny pozwanego poręczony przez pozwaną oraz wskazał na zobowiązanie zaciągnięte przez pozwanego, jako pracownika (...), wobec niego.

W dniu 28 grudnia 2010 r. Sąd Okręgowy wydał nakaz zapłaty, w którym w całości uwzględnił powództwo i orzekł o kosztach procesu.

W zarzutach od tego nakazu zapłaty pozwani J. J. i H. J. wnieśli o jego uchylenie i oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu. Wskazali, że weksel został wypełniony wbrew porozumieniu wekslowemu, albowiem został on wręczony powodowi jako zabezpieczenie innego zobowiązania, które zostało wykonane. Zaprzeczyli też istnieniu zobowiązania na podstawie oświadczenia pozwanego z dnia 18 października 2000 r.

Wyrokiem z dnia 6 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo i obciążył powoda kosztami procesu na rzecz pozwanych.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że w dniu 22 października 1999 r. powód udzielił pozwanemu J. J. pełnomocnictwa stałego do dysponowania jego rachunkiem inwestycyjnym papierów wartościowych, a w dniu 1 czerwca 2000 r. umocował go do podpisywania wniosków o pożyczki pod zastaw należności na opłacenie zobowiązań. W dniu 18 października 2000 r. J. J. oświadczył na piśmie, że przyjmuje pełnomocnictwo od B. Z. do zaciągania pożyczek na obrót akcjami w (...) oraz zobowiązał się do ponoszenia odpowiedzialności finansowej wynikającej z obrotu akcjami i do tego, że stan konta powoda z chwilą wycofania pełnomocnictwa nie będzie niższy niż 500 000 zł.

W dniu 23 stycznia 2001 r. powód wezwał pozwanych do wyrównania swego konta w (...) do kwoty 500 000 zł wyznaczając termin do spełnienia żądania na 31 sierpnia 2001 r. W sierpniu 2001 r. J. J. powiadomił Policję o włamaniu do mieszkania i o kradzieży dokumentów związanych z umową pożyczki zawartej pomiędzy stronami.

W dniu 30 sierpnia 2001 r. pozwani zwrócili się do powoda o przesunięcie terminu do wyrównania stanu konta do końca 2001 r.

Pismem z 15 kwietnia 2002 r. powód wezwał pozwanych do wyrównania stanu konta w (...) informując, że wystawi do dyskonta weksle pozwanych.

Ostatecznie, w dniu 24 czerwca 2009 r. powód wypełnił weksel in blanco podpisany przez pozwanych na kwotę 500 000 zł, jako dzień płatności wpisując 25 czerwca 2009 r.

Odwołując się do zarzutów sformułowanych przez pozwanych w zarzutach od nakazu zapłaty Sąd Okręgowy uznał, że powództwo nie jest uzasadnione. Przede wszystkim za usprawiedliwiony Sąd uznał zarzut pozwanych, że weksel został wypełniony wbrew porozumieniu wekslowemu, które dotyczyło innego zobowiązania – spłaty pożyczki udzielonej pozwanemu w 1998 r.

Pomimo zwrotu pożyczki powód nie zwrócił blankietu weksla in blanco zabezpieczającego spłatę pożyczki.

Pozwani nie wyrażali zgody na wypełnienie weksla w zakresie innego zobowiązania niż pożyczka.

Odnosząc się natomiast do zobowiązania pozwanego, z którego powód wywodził swe roszczenie - żądania zapłaty ze stosunku podstawowego – Sąd wskazał, że powód nie wykazał, aby powód udzielił pozwanemu pełnomocnictwa do zaciągania pożyczek na obrót akcjami w (...). Natomiast z oświadczenia z 18 października 2000 r. wynika jedynie, że pozwany zobowiązał się do ponoszenia odpowiedzialności finansowej wynikającej z obrotu akcjami i do tego, aby stan konta z chwilą wycofania pełnomocnictwa nie był niższy niż 500 000 zł. Brak w nim określenia charakteru i warunków takiej odpowiedzialności.

Sąd zwrócił także uwagę, że było to zobowiązanie odnoszące się do majątku odrębnego pozwanego, a zatem brak było podstaw do formułowania odpowiedzialności pozwanej. Nadto, nie wiadomo jaka była kwota na rachunku powoda w chwili wypowiedzenia pełnomocnictwa.

W tej sytuacji nie było causy odpowiedzialności za wyrównanie stanu konta powoda w (...), a tym samym także przesłanek do wypełnienia weksla in blanco. Wskutek nieudowodnienia causy jego wypełnienia roszczenie należało uznać za nienależne.

Odnosząc się natomiast do zarzutu nieważności weksla Sąd wskazał, że weksel nie został przedstawiony do zapłaty co ma skutek przedwczesności powództwa. Z kolei brak potwierdzenia zobowiązania zaciągniętego przez pozwanego przez pozwaną, ma skutek nieważności, stosownie do art. 37 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

W dniu 30 lipca 2012 r. Sąd Okręgowy uzupełnił wyrok z 6 lutego 2012 r. w ten sposób, że przed rozstrzygnięciem o oddaleniu powództwa orzekł o uchyleniu nakazu zapłaty z dnia 28 grudnia 2011 r. w całości.

Od wyroku z dnia 6 lutego 2012 r. w całości apelację wniósł powód wnosząc i jego zmianę i utrzymanie w mocy nakazu zapłaty ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu. W uzasadnieniu apelacji powód zarzucił Sądowi Okręgowemu:

- naruszenie prawa materialnego – art. 34 prawa wekslowego oraz niezasadne uznanie, że brak zgody pozwanej na zaciągnięcie zobowiązania miał skutek nieważności, a także

- wadliwe ustalenie, że w sprawie powód nie wykazał istnienia stosunku podstawowego (art. 233 k.p.c.).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie ma uzasadnionych podstaw.

Na wstępie, odnosząc się do skutków nieprzedstawienia weksła do zapłaty wskazać należy, że posiadacz weksła, który przedstawi go do zapłaty po przepisany terminie płatności (albo w ogóle go nie przedstawi), nie traci prawa do żądania zapłaty sumy wekslowej od akceptanta i wystawcy weksła własnego, którego odpowiedzialność, według art. 104 pr. weksl., jest taka sama jak akceptanta oraz poręczycieli za nich. Ich odpowiedzialność nie zależy bowiem od dokonania czynności zachowawczych przewidzianych przez prawo wekslowe (np. orzeczenia SN: z dnia 3 lipca 1929 r., III 1 Rw. 1232/29, Zb. Orz. SN 1929, poz. 219; z dnia 30 grudnia 1931 r., Rw. III 2803/31, OSP 1932, poz. 190; z dnia 7 września 1964 r., II CR 147/64, OSN 1965, nr 11, poz. 186; z dnia 17 lutego 1982 r., 1 CR 13/82, M. Praw. 1993, nr 3, s. 35; z dnia 21 października 1998 r., II CKN 10/98, OSN 1999, nr 5, poz. 93; z dnia 6 czerwca 2002 r., I CKN 738/00, Pr. Bank. 2003, nr 11, s. 40). Nieprzedstawienie weksła w wymaganym terminie powoduje, iż posiadacz weksła przedstawiając weksel do zapłaty po upływie tego terminu, nie może żądać zapłaty należności ubocznych określonych w art. 28 ust. 2 i art. 48 pr. weksl. za okres poprzedzający okazanie weksła. Należności te bowiem przysługują dopiero, gdy główny dłużnik wekslowy popadnie w zwłokę, tj. odmówi zapłaty przy przedstawieniu mu weksła.

W realiach niniejszej sprawy powyższe uwagi miały jednak znaczenie uboczne, albowiem trafnie ustalił Sąd pierwszej instancji, iż powód nie wykazał, że weksel został wręczony powodowi na zabezpieczenie zobowiązania wynikającego z oświadczenia pozwanego z 18 października 2008. Ten obowiązek – wykazania - obciążał powoda, skoro brak było w sprawie deklaracji wekslowej, a pozwani w zarzutach dostatecznie zakwestionowali, aby istniało inne porozumienie, z którego wynikałoby prawo wypełnienia weksła na kwotę zobowiązania podstawowego dochodzonego w sprawie.

W apelacji strona powodowa nie przedstawiła rzeczowych zarzutów co do tego ostatniego ustalenia.

Przechodząc natomiast do kwestii istnienia zobowiązania ze stosunku podstawowego przypomnieć należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozważana była kwestia dopuszczalności powoływania się przez posiadacza weksła na stosunek podstawowy w celu utrzymania nakazu zapłaty w tzw. drugiej fazie postępowania na podstawie weksła.

Podkreślając obowiązującą w postępowaniu nakazowym zasadę zakazu zmiany powództwa przez wierzyciela wekslowego (art. 495 § 2 k.p.c.), dopuszcza się jednocześnie wyjątki; jeżeli już w pozwie inicjującym tzw. pierwszą fazę postępowania nakazowego powód obok weksła gwarancyjnego przedstawia także fakty i dowody uzasadniające roszczenie podstawowe albo przytacza fakty i dowody w odpowiedzi na zarzuty pozwanego. Powstaje wówczas możliwość utrzymania przez sąd nakazu zapłaty w mocy w razie niezasadności roszczenia wekslowego, a wykazania zasadności roszczenia ze stosunku podstawowego (por. uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego: Izby Cywilnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 kwietnia 1972 r., III PZP 17/70, OSNCP 1973, nr 5, poz. 72).

Z kolei w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 1997 r. (I CKN 48/97, OSNC 1997/9/124) podzielono stanowisko, że po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty, wydanego na podstawie weksła gwarancyjnego, spór z płaszczyzny stosunku prawa wekslowego przenosi się na ogólną płaszczyznę prawa cywilnego, a strony mogą powoływać się na podstawy faktyczne i prawne wynikające z łączącego je stosunku prawnego, który jest źródłem dochodzonego przez powoda roszczenia cywilnoprawnego nawet jeśli okaże się, że roszczenie wekslowe nie istnieje. W wyroku z dnia 24 października 2000 r. (V CKN 136/00, OSNC 2001/6/89) potwierdził, że na tym etapie postępowania sąd może

uwzględnić tzw. stosunek podstawowy, jednak nie ma obowiązku działać w tym zakresie z urzędu (podobnie w wyroku z dnia 10 kwietnia 2002 r., IV CKN 948/00, nie publ. poza bazą Lex nr 55491), a w wyroku z dnia 7 czerwca 2001 r. (III CKN 394/00, nie publ. poza bazą Lex nr 548749).

W niniejszej sprawie powód odwołał się do stosunku podstawowego już w pozwie. Jednakże po sformułowaniu konkretnych (rzeczowych) zarzutów przez pozwanych w zarzutach od nakazu zapłaty, obowiązek wykazania zobowiązania i długu pozwanych ze stosunku podstawowego obciążał powoda. Tymczasem powód tego nie uczynił.

Jedynie gwoli uporządkowania wskazać należy, że w przypadku, gdyby zobowiązanie z 18 X 2000 r. dotyczyło majątku wspólnego, zachodziłaby sankcja nieważności wynikająca z obowiązku współdziałania z art. 37 k.r.o., skoro powód nie wykazał istnienia zgody pozwanej, ani nie przeprowadził dowodzenia, że w realiach sprawy nie była to czynność przekraczająca zwykły zarząd.

Niezależnie od tej kwestii, skoro pozwani zakwestionowali podstawowe przesłanki swej odpowiedzialności, rzeczą powoda było wykazanie zarówno stanu konta na datę wypowiedzenia pełnomocnictwa, jak i podstaw odpowiedzialności z art. 471 k.c. (niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania) tym bardziej, że jak wynika ze sporu z (...), ta ostatnia spółka nie została uznana odpowiedzialną za ewentualny niedobór środków na koncie.

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c.